

JAN STULEN
A TRIBUTE

Inhoudsopgave / Index

Inleiding	5
Jan Stulen en de Nederlandse muziek	8
Willem Strietman over <i>Les Présages</i>	12
Eduard de Boer over <i>Blauwvingers</i>	13
Programma's	14
De orkesten	23
De solisten	24
Verantwoording	27
Boekuitgaven van Jan Stulen	52
Beeldverantwoording	53
Met dank aan...	54
Colofon	55
Introduction	28
Jan Stulen and Dutch music	32
Willem Strietman on <i>Les Présages</i>	36
Eduard de Boer on <i>Blauwvingers</i>	37
Programs	38
The Orchestras	47
The Soloists	48
Editor's note	51
Publications by Jan Stulen	52
Illustrations	53
With thanks to...	54
Colophon	55

Inleiding

Dirigent en pedagoog Jan Stulen kan gerekend worden tot een van de meest markante muzikale persoonlijkheden van Nederland. Zijn naam roept bij het brede publiek vooral herinneringen op aan een tweetal populaire tv-programma's, *Jonge mensen op weg naar het concertpodium* en *Una Voce Particolare*. Minstens zo belangrijk was het werk dat hij voor de radio heeft gedaan, in het bijzonder met het Omroep Orkest en het Promenade Orkest, ensembles die later gefuseerd zijn tot het Radio Symfonie Orkest.

Jan Stulen (1942-2017) werd in Amsterdam geboren. In 1961 dirigeerde hij als student van het toenmalige Muzieklyceum te Amsterdam zijn eerste openbare concert. Van 1964 tot 1970 deed hij ruime ervaring op aan de Stedelijke Opera van Münster, aanvankelijk als repertitor, vervolgens als dirigent van grote theaterproducties en ten slotte als plaatsvervangend directeur. Terug in Nederland werd hij dirigent van het Nederlands Balletorkest en van het Nederlands Dans Theater. In 1976 kwam Stulen in dienst van de omroep waar hij leiding gaf aan de verschillende radio-orkesten. Van 1986 tot 1996 was hij chef-dirigent van het WDR Rundfunkorchester en van 1989 tot 2000 van het Deutsche Kammer Orchester Frankfurt am Main. Dezelfde functie bekleedde hij van 1998 tot 2003 bij het Nederlands Promenade Orkest in Amsterdam. Tevens was hij artistiek adviseur van Opera Forum en dirigent en artistiek adviseur van L'Orchestra Particolare.

Naast deze vaste verbintenissen vervulde Stulen talloze gastdirecties. In 1997 benoemde de Staatsphilharmonie in Roemenië hem tot eerste gastdirigent, terwijl hij vanaf 1998 met het Symfonieorkest Vlaanderen vruchtbaar samenwerkte. Stulen dirigeerde orkesten in tal van Europese landen, in Egypte, Thailand, Vietnam en Zuid-Korea en kreeg overal uitstekende kritieken. De *Westdeutsche Allgemeine Zeitung* schreef: "In Mahlers *Negende Symfonie* overtuigden Jan Stulen en de Neue Philharmonie Westfalen met een indrukwekkende weergave en superieur orkestspel." Lovend was ook de recensie in de *Gooi- en Eemlander* na een

uitvoering van de *Matthäus-Passion* in de versie van Robert Franz (1815-1892), een project dat in maart 2016 in samenwerking met de Stichting Laren Klassiek werd gerealiseerd. Ook het genre opera was bij Stulen in goede handen, getuige geslaagde producties van onder andere Bernsteins *Candide*, Mozarts *Die Zauberflöte*, Verdi's *Otello* en Brittens *The Rape of Lucretia*. Daarnaast nam de muziek van eigen bodem bij Stulen een belangrijke plaats in. Om die reden bevat deze uitgave een cd met uitsluitend Nederlands repertoire.

Aan de conservatoria van Maastricht en Rotterdam heeft Jan Stulen in zijn functie van hoofdvakdocent orkestdirectie vele jonge dirigenten de weg gewezen. In Maastricht was hij van 1993 tot 2002 tevens artistiek directeur. Tot aan het eind van zijn leven bleef Stulen pedagogisch actief, getuige de op zijn initiatief in 2016 opgerichte Young Conductors Award. Zijn opvatting luidde: "Bij leerlingen moet je vooral veel afleren, de meesten doen te veel voor een orkest. (...) De psychologie van het repeteren leer je door ervaring en vaak door schade en schande."¹ En dat Stulen daarbij sprak op basis van wat hijzelf al doende had geleerd, spreekt voor zich. "Wees jezelf, speel geen rol en zorg ervoor dat je werkelijk iets te zeggen hebt. (...) Als ik naar mijn eigen vak kijk, vind ik dat het teveel een uiterlijke kunst geworden is."² Bastrombonist Wouter Iseger vatte het als volgt samen: "Ik heb zelden zo'n integere en aimabele dirigent meegemaakt. Een vakman pur sang in een wereld waarin veel dirigenten ijdele circusartiesten zijn. (...) Zijn lessen zijn voor mij onvergetelijk geweest en in verschillende trombonegroepen fluisterden we met een slechte dirigent op de bok steevast: Kan die alsjeblieft even bij Jan Stulen langsgaan?"

Stulens inhoudelijke benadering van het vak waarvan in bovenstaande waarnemingen sprake is, klinkt door in zijn boek *De Tao van het dirigeren*, naar het oordeel van collega-dirigent Ed Spanjaard het beste boek dat ooit over dit onderwerp in Nederland is verschenen. De psychologie in de omgang met orkestleden vormt in Stulens aanpak een wezenlijke factor. Een tot de verbeelding sprekend voorbeeld lezen we in een interview uit de jaren tachtig waar het gaat over de op- of afstreek bij de strijkers: "Ik speel liever niet op autoriteit. Ik weet het zelf ook niet altijd zeker. In zo'n twijfelgeval probeer je gewoon wat het beste klinkt. (...) Als

dirigent musicer je overigens niet. Ik zorg ervoor dat anderen het kunnen in de gunstigste omstandigheden.”³ Veelzeggend in dat opzicht is wat Dick Bakker, voormalig chef-dirigent van het Metropole Orkest, schreef bij het overlijden van Jan Stulen: “Jan was een zeer aimabel persoon en wist de musici te inspireren en ook moeiteloos de meest lastige muziek er doorheen te loodsen. Het bijzondere was dat hij bij swingende jazz of fusionmuziek de bigband van het orkest de vrijheid gaf zelf de timing te bepalen. Iets wat maar zelden voorkomt bij klassieke dirigenten. Hij zei eens tegen mij: ‘De blazers van het orkest weten precies hoe je die muziek moet spelen dus ik laat ze lekker hun gang gaan’.”⁴

Begeleiden is volgens Stulen iets heel apart, niet voor niets genoot hij in dat opzicht grote bekendheid en was hij een zeer gewaardeerde dirigent bij het Internationaal Vocalisten Concours in Den Bosch en het Internationaal Franz Liszt Pianoconcours in Utrecht. “Het gebeurt wel dat een zanger een interpretatie wil die volledig tegen mijn overtuiging indruist. Als hij of zij dat graag wil dan doen we dat. (...) Ik ben wel flexibel, kan me snel instellen op degene met wie ik moet samenwerken. En ik vind het niet erg om mijn ego dan uit te schakelen. Ik heb op die plek een dienende rol.”⁵

- 1) Interview Ingrid Bocxe en Joep van Brederode, *Vriendenbulletin* (uitgave van het Nederlands Promenade Orkest), jaargang 5 nr. 10, najaar 2003.
- 2) Interview Sander Grip, *Logeion* (beroepsorganisatie voor communicatie), jaargang 28 nr. 3, april 2016.
- 3) Interview NOS, 1983.
- 4) In memoriam Jan Stulen (nieuwsbrief Metropole Orkest), 22 juli 2017.
- 5) Interview Claar Urbanus, *deKlank* (programmatijdschrift van Het Brabants Orkest), jaargang 25 nr. 1, september/oktober 2002.

Jan Stulen en de Nederlandse muziek

Jan Stulen was een dirigent met een zeer breed repertoire. Die breedte had consequenties voor zijn omgang met orkesten. Veel orkesten specialiseren zich en maken daarbij soms een uitstapje naar ander repertoire. Een voorbeeld hiervan zijn de orkesten verbonden aan de Nederlandse omroep, waarvan er een aantal vertegenwoordigd is in deze cd-box. Toen de publieke omroep de economie en de heersende inzichten over cultuurspreiding mee had, van 1945 tot begin jaren tachtig, telde deze meerdere orkesten: het Radio Filharmonisch Orkest en het Omroep Orkest voor 'het grote ijzere repertoire', het Radio Kamerorkest voor kleinere bezettingen – waaronder vanaf eind jaren vijftig veel hedendaagse klassieke muziek – het Promenade Orkest voor het meer populair-klassieke genre en het Metropole Orkest voor de lichte muziek.

Vanaf de jaren tachtig wijzigde zich die situatie. De samenvoeging van het Omroep Orkest en het Promenade Orkest leidde in 1985 tot het Radio Symfonie Orkest. Dit orkest fuseerde in 2005 met het Radio Kamer Orkest tot de Radio Kamer Filharmonie die in 2013 werd wegbezuinigd. Op de vele bezuinigingen vanaf de jaren tachtig reageerden de omroepen door hun beleid ten aanzien van de orkesten te herzien. Het repertoire van het RFO werd breder, het licht-klassieke repertoire verdween vrijwel van de lessenaars en het aandeel van het hedendaagse repertoire werd kleiner. Wat bleef was de grote aandacht voor onbekende werken, in het bijzonder Nederlandse muziek, al decennia een speerpunt van het beleid van de omroepen inzake de orkesten.

Vanaf 2000 presenteren de omroeporkesten zich met name op vier podia: de AVROTROS Vrijdagconcerten in het Utrechtse TivoliVredenburg, de ZaterdagMatinee en het Zondagochtend Concert in het Amsterdamse Concertgebouw en door middel van cd-uitgaven.

Deze omstandigheden hadden gevolgen voor de carrière van Jan Stulen. Omdat hij van meet af aan een man was met een brede belangstelling, werkte hij in Nederland jarenlang

voor vele gezelschappen maar was hij een deel van zijn carrière niet vast verbonden aan een Nederlands orkest. De aard van het orkest speelde daarbij een grote rol. Bij het Nederlands Dans Theater, waar hij muzikaal directeur was tot 1976, moest hij rekening houden met wensen van choreografen en met het gegeven dat het Nederlands Balletorkest een relatief kleine bezetting had.

Bij het Promenade Orkest waarvan Stulen chef was van 1976 tot 1985 en het Radio Symfonie Orkest dat hij leidde van 1985 tot 1992, kwamen de wensen inzake programma-beleid in principe van de omroepen die zich met hun beleid wilden profileren ten opzichte van andere omroepen en van de professionele orkesten buiten de omroep. Orkesten werden geacht voor alle omroepen op te treden. Al hielden de omroepen rekening met de karakters en de voorkeuren van orkesten en dirigenten, de omroepen hadden het laatste woord.

Concreet betekende dit dat Stulen als chef van het Radio Symfonie Orkest zich bij de uitvoeringen van Nederlandse muziek vooral toelegde op twintigste-eeuwse muziek met een gematigd modern karakter, zoals werken van Hendrik Andriessen, Peter van Anrooy, Adriaan Bonsel, Henriëtte Bosmans, Alphons Diepenbrock, Sem Dresden, Rudi van Dijk, Hans Kox, Léon Orthel, Julius Röntgen, Willem Strietman, Alexander Voormolen en Daniël Wayenberg. Met name muziek van Andriessen, Diepenbrock en Bosmans heeft hij vaak gedirigeerd. Veel van deze componisten waren in de jaren tachtig of negentig op leeftijd of overleden en hun stijl gold onder nieuwlichters als (gedeeltelijk) passé.

Jongere Nederlanders en componisten in een geavanceerder idioom, bij Stulen vertegenwoordigd met Will Eisma en Enrique Raxach, vormden in zijn repertoire bij de omroep een minderheid. Wellicht hielden de omroepen op dit punt rekening met zijn voorkeuren, want ze werkten in dit meer geavanceerde repertoire vaker met dirigenten als Lucas Vis, David Porcelijn, Kenneth Montgomery en Richard Dufallo. De Nederlandse muziek van voor 1900 was bij Stulen vertegenwoordigd met werk van onder meer Johannes Verhulst, een componist die een klassieke stijl als fundament lardeerde met een romantisch-populair vernis. Alle genoemde Nederlandse componisten illustreren het streven van de gezamenlijke

omroepen om zich in te zetten voor repertoire dat buiten de omroep niet of nauwelijks aan bod kwam.

Een solide, sterk hoorbare klassieke basis speelde in Stulens repertoire een belangrijke rol, zoals uit de samenstelling van deze cd-box blijkt. Hoe ruim componisten dit bindmiddel konden nemen en hoezeer thuis Stulen was in vele variaties op dit thema, bewijst het scala aan muziek uit vele landen en perioden in zijn repertoire. Stulens medewerking aan de televisieprogramma's *Jonge mensen op weg naar het concertpodium* en *Una Voce Particolare* zijn daar slechts twee voorbeelden van. Oprechte liefde voor goede muziek telde voor hem zwaarder dan de stijl.

Dit thema was ook de basis van de Nederlandse muziek die Stulen dirigeerde buiten de omroep. De breedte van zijn werk is mede af te lezen aan zijn vele activiteiten beneden de Nederlandse rivieren. Als artistiek directeur van het Maastrichts Conservatorium realiseerde hij producties van de operaklas waarin conservatorium, toneelacademie en het Limburgs Symfonie Orkest samenwerkten.

Ook volgde hij met collegiale belangstelling de ontwikkelingen in de harmonie- en fanfarewereld. Bij het Brabants Orkest dirigeerde hij zowel concerten met een licht-klassiek en populair karakter als muziek bij stomme films. Terwijl de film werd vertoond, speelde het orkest nieuwe bij de film gecomponeerde muziek, bijvoorbeeld van Jo van den Booren.

Illustratief voor zijn breedte en afkeer van hokjes was vanaf eind jaren zeventig ook Stulens vaste gastdirigentschap bij het Metropole Orkest. Hij is diverse malen in beeld geweest als mogelijke chef-dirigent. In 2002 zette hij de *Tabloid Suite* en de *Grand Canyon Suite* van Ferde Grofé en het pianoconcert van George Gershwin op de plaat. Het zijn typische voorbeelden van 'symfonische jazz' die het vermelden waard zijn, temeer omdat er weinig andere Nederlandse dirigenten zo thuis zijn in dit specifieke genre.

De cd-box is een aanvulling op het beeld van Stulen als dirigent van overwegend populaire werken. Tegelijk maakt hij in zijn uitvoeringen hoorbaar dat de klassieke stijl, ook die bij

Schumann, Brahms, Arenski, Vaughan Williams, Martinů, Sjostakovitsj, Ravel en Strietman, in wezen geworteld is in een stijl die het moet hebben van een zekere lichtvoetigheid en overzichtelijkheid en niet mag vervallen tot een sterk aangezette ernst. Klankkleur was voor hem belangrijk, maar altijd dienstbaar aan de puls en de structuur. Ook op de meer tragische en sterk introverte momenten behielden zijn uitvoeringen compactheid, helderheid en voortvarendheid.

In zijn twee zeer onderhoudende en informatieve boeken over dirigeren (*De Tao van het dirigeren* en *Ten voeten uit...*) benadrukte Stulen dat een dirigent het vak alleen goed leert door een breed repertoire onder handen te nemen, waarbij het ene repertoire ons iets leert over het andere. Die les was gebaseerd op eigen ervaringen.

Emanuel Overbeeke

Willem Strietman over *Les Présages*

Op 6 juni 1988 gaf Willem Strietman bij de radio-première van *Les Présages* de volgende toelichting:

“Eigenlijk is het al een oud stuk. De eerste versie, die van 1951 dateert, schreef ik voor de zangeres Corry van Beckum, een van mijn klasgenoten tijdens mijn conservatoriumperiode in de oorlogsjaren. Na drie uitvoeringen trok ik de partituur terug in de heilige overtuiging dat het te zijner tijd in een ingrijpender revisie rijker zou terugkeren. Dat geschiedde twee jaar geleden. De ingreep was zo diep dat er bijna een nieuw werk ontstond. De vroegere verzen uit het recueil *L'Amour fondé* pasten niet meer. Nieuwe verzen uit de *Anthologie 'Les Présages'* vervingen de oude en derhalve maakten zij plaats voor de nieuwe titel, ook ditmaal in het Frans nagedichte zettingen van Oosterse wijsheden door Sully-Prudhomme, José de Heredia en Franz Toussaint. Leven, dood, liefde, vreugde en berusting zijn de thema's.

U hoort de eerste uitvoering door Sylvia Schlüter met het Radio Symfonie Orkest onder leiding van Jan Stulen, een AVRO-opname die onlangs tot stand kwam op instigatie van producer Pieter Prick. Helaas mocht de oorspronkelijke dédicataire de nouvelle édition niet meer beleven, want Corry van Beckum overleed in 1978. Aan haar nagedachtenis wijdde ik de nieuwe partituur.”

Eduard de Boer over *Blauwvingers*

“De titel van het werk refereert aan de historie van de ‘Zwolsche Blauwvingers’, een verhaal over Kampenaren, die ooit een klokkenspel kochten van de Zwollenaren en het hele bedrag in stuivers uitbetaalden.

Gedurende de helft van mijn lagere schooltijd en middelbare schooltijd woonde ik in Kampen. Toen ik aan het Utrechts Conservatorium studeerde, verzocht het Zwols Symfonie Orkest, een goed amateurorkest, mij in 1981 om een compositie en schreef ik *Blauwvingers*. Het werk is overigens niet programmatisch.

In het kader van mijn compositiestudie bestudeerde ik in die tijd hoe in composities vormen kunnen worden gecombineerd, bijvoorbeeld een sonatevorm en een vierdelige symfonische vorm. Dit principe heb ik in *Blauwvingers* toegepast. In het meerdelige werk functioneert de sonatevorm van deel 1 tegelijkertijd als expositie van het geheel. Deel 3 is daarvan de reprise, terwijl de gebruikelijke doorwerking is vervangen door een wals. De titel ‘Wals ’81’ refereert aan de discussies die ik in die tijd had met mijn mede-compositiestudenten, van wie de meesten van mening waren dat ‘je anno 1981 toch geen wals in driekwartsmaat meer kon schrijven en zeker niet in A grote terts’.

Het Zwols Symfonie Orkest gaf op 22 maart 1983 onder leiding van Wim Baarens een geslaagde première van het stuk. Men had er hard en toegewijd aan gewerkt, (bijna) tot blauwe vingers aan toe. Daarna volgden uitvoeringen bij diverse regionale orkesten. In 1985 maakte het Radio Filharmonisch Orkest onder leiding van Jan Stulen er een studio-opname van die in deze uitgave is te beluisteren.”

Robert Schumann 1810-1856**Symfonie nr. 1 in Bes gr.t., op. 38 'Frühling' (1841) 27:43**

1	Andante un poco maestoso	9:32
2	Larghetto	5:51
3	Scherzo. Molto vivace	5:29
4	Allegro animato e grazioso	6:51

Radio Symfonie Orkest

TROS 09/04/1989 LIVE-OPNAME SONESTA KOEPELZAAL AMSTERDAM

Johannes Brahms 1833-1897**Serenade nr. 1 in D gr.t., op. 11 (1858) 44:37**

5	Allegro molto	10:19
6	Scherzo. Allegro non troppo – Trio. Poco più moto	7:32
7	Adagio non troppo	13:59
8	Menuetto I – Menuetto II	4:10
9	Scherzo. Allegro – Trio	2:42
10	Rondo. Allegro	5:44

Radio Symfonie Orkest

VOO 26/10/1985 LIVE-OPNAME VARA STUDIO I HILVERSUM

César Franck 1822-1890

- 1 **Les Djinns, op. 12** (1884) **13:00**
Poème symphonique pour piano et orchestre
Matthijs Verschoor piano
Radio Symfonie Orkest
 EO 03/07/1987 STUDIO-OPNAME HILVERSUM

Rudi Stephan 1887-1915

- 2 **Musik für Geige und Orchester** (1911, rev. 1913) **16:16**
Theodora Geraets viool
Radio Symfonie Orkest
 EO 09 & 10/06/1994 STUDIO-OPNAME HILVERSUM

Willem Strietman 1918-2001

- Les Présages** (1986)* **22:24**
Six chants occidentales-orientales: pour (mezzo) soprano ou baryton et orchestre
- 3 Solitude (Andante espressivo) 7:15
 4 Aux Courtisanes (Giocoso) 0:55
 5 Le Rossignol (Andante con espressivo) 3:45
 6 Le Mirage (Lento) 2:36
 7 La Joie (Allegro) 1:45
 8 Hymne au Feu (Tranquillo espressivo) 6:08
- Sylvia Schlüter** alt-mezzo
Radio Symfonie Orkest
 AVRO 12/02/1988 STUDIO-OPNAME HILVERSUM

Maurice Ravel 1875-1937

	Pianoconcert in G gr.t. (1929-31)	22:20
9	Allegramente	8:57
10	Adagio assai	8:55
11	Presto	4:28
	Matthijs Verschoor piano	
	Radio Symfonie Orkest	
	EO 22/08/1991 STUDIO-OPNAME HILVERSUM	

Paul Dukas 1865-1935 (orkestratie Willem Strietman, 1992)

12	Prélude élégiaque sur le nom de Haydn (1909)	4:54
	Radio Symfonie Orkest	
	AVRO 25/03/1993 STUDIO-OPNAME HILVERSUM	

*cd-première

Johannes Verhulst 1816-1891

- 1 **Ouverture in c kl.t.** (1838) 11:48
Radio Symfonie Orkest
NOS 03/06/1994 OPNAME MUZIEKCENTRUM VREDENBURG UTRECHT

Johan Wagenaar 1862-1941

- 2 **Saul en David, op. 24** (1906) 12:55
Toongedicht voor orkest naar aanleiding van Rembrandt's schilderij
Radio Filharmonisch Orkest
VPRO 05/09/1979 STUDIO-OPNAME HILVERSUM

Hendrik Andriessen 1892-1981

- 3 **Symfonische Etude** (1952) 9:54
Radio Filharmonisch Orkest
VPRO 05/09/1979 STUDIO-OPNAME HILVERSUM

Hans Kox 1930-2019

- Symfonie nr. 2** (1966)* 24:26
4 Adagio-Allegro molto-Adagio-Allegro molto 8:55
5 Lento-Allegro scherzando-Lento 8:43
6 Allegro marcato-Sempre allegro-Grave 6:47
Radio Filharmonisch Orkest
AVRO 20/09/1985 STUDIO-OPNAME HILVERSUM

Eduard de Boer geb. 1957

Blauwvingers: fantasie voor orkest, op. 8 (1981)*	18:07
7 Expositie <i>attaca</i> :	6:03
8 Wals '81	3:17
9 Reprise met Klokkenspel	8:53

Radio Filharmonisch Orkest

AVRO 20/09/1985 STUDIO-OPNAME HILVERSUM

*cd-première

Aleksandr Glazoenov 1865-1936**Symfonie nr. 5 in Bes gr.t., op. 55 (1895)****33:39**

1	Moderato maestoso – Allegro	12:03
2	Scherzo. Moderato	4:51
3	Andante	9:35
4	Allegro maestoso	7:13

Radio Filharmonisch Orkest

TROS 30/01/1980 STUDIO-OPNAME HILVERSUM

Bohuslav Martinů 1890-1959**Symfonie nr. 4, H305 (1945)****36:53**

5	Poco moderato	7:50
6	Scherzo. Allegro vivo. Trio. Moderato	9:40
7	Largo	12:20
8	Poco allegro	7:12

Radio Symfonie Orkest

VOO 22/10/1988 LIVE-OPNAME MUZIEKCENTRUM VREDENBURG UTRECHT

Samuel Barber 1910-1981

- 1 **Overture to The School for Scandal, op. 12** (1931-33) **9:36**
Radio Symfonie Orkest
 EO 28/01/1987 STUDIO-OPNAME HILVERSUM

Edward Elgar 1857-1934

- Serenade voor strijkers in e kl.t., op. 20** (1888-92) **12:19**
 2 Allegro piacevole 3:40
 3 Larghetto 5:46
 4 Allegretto 2:53
Promenade Orkest
 AVRO 17/05/1983 STUDIO-OPNAME HILVERSUM

Frederick Delius 1862-1934

- 5 **Interlude: The Walk to the Paradise Garden** **10:10**
 uit: *A Village Romeo and Juliet* (1900-01)
Radio Symfonie Orkest
 AVRO 14/04/1990 LIVE-OPNAME DE OOSTERPOORT GRONINGEN

Ralph Vaughan Williams 1872-1958

- Symfonie nr. 5 in D gr.t.** (1938-43, rev. 1951) **37:17**
 6 Preludio. Moderato 11:32
 7 Scherzo. Presto 6:04
 8 Romanza. Lento 10:16
 9 Passacaglia. Moderato 9:25
Radio Symfonie Orkest
 VPRO 30/11 & 01/12/1989 STUDIO-OPNAME HILVERSUM

Anton Arenski 1861-1906

- 1 **Variaties over een thema van Tsjaikovski, op. 35a (1894)** 13:52
Radio Symfonie Orkest
NCRV 24/04/1985 STUDIO-OPNAME HILVERSUM

Dmitri Sjostakovitsj 1906-1975

- Symfonie nr. 5 in d kl.t., op. 67 (1937)** 52:37
2 Moderato – Allegro non troppo 19:18
3 Allegretto 5:12
4 Largo 16:11
5 Allegro non troppo 11:56
Radio Symfonie Orkest
VOO 01/04/1990 LIVE-OPNAME MUZIEKCENTRUM VREDENBURG UTRECHT

De orkesten

Het **Promenade Orkest** werd in oktober 1949 opgericht met als doel het verzorgen van radio-uitzendingen bij Radio Herrijzend Nederland. Het repertoire bewoog zich tussen licht-klassiek en operette. Vanaf 1968 was het Promenade Orkest afwisselend met het Omroep Orkest de vaste begeleider van het televisieprogramma *Jonge mensen op weg naar het concertpodium*. Jan Stulen, die in 1971 zijn debuut bij het Promenade Orkest maakte, werd in 1974 tot chef-dirigent benoemd. Het orkest verzorgde de muziek bij de televisieseries *Hollands glorie* (1976), *De zevensprong* (1982) en *Willem van Oranje* (1984). In 1985 leidden bezuinigingen tot een fusie met het Omroep Orkest en ontstond het Radio Symfonie Orkest.

Het **Radio Filharmonisch Orkest** (RFO) werd in 1945 opgericht door de gezamenlijke omroepen en is een onmisbare schakel in het Nederlandse muziekleven. Behalve het klassieke symfonische repertoire speelt het orkest, meer dan welk ander Nederlands symfonieorkest, muziek van dit moment. Het betreft doorgaans première's van werken die in opdracht van de omroepseries NTR ZaterdagMatinee en AVROTROS Vrijdagconcert zijn geschreven. In 2014 werd aan het Radio Filharmonisch Orkest de Edison Klassiek Oeuvreprijs toegekend en in 2017 de Concertgebouw Prijs (samen met het Groot Omroepkoor). Het RFO wordt sinds 1 september 2019 geleid door de Amerikaanse chef-dirigent Karina Canellakis.

Het **Radio Symfonie Orkest** (RSO) ontstond in 1985 uit een fusie van het Promenade Orkest en het Omroep Orkest. Het orkest maakte deel uit van het Muziekcentrum van de Omroep en werkte nauw samen met de muziekafdelingen van de diverse zendgemachtigden. Het RSO trad op in de ZaterdagMatinee, Het Zondagochtend Concert en de Vrijdag van Vredenburg en op vele andere plaatsen. In de twintig jaar van zijn bestaan waren er vijf chef-dirigenten actief en werkte het orkest regelmatig met gastdirigenten van nationaal en internationaal niveau. In 2005 ging het RSO, samen met het Radio Kamer Orkest, op in de Radio Kamer Filharmonie.

De solisten

De alt-mezzo **Sylvia Schlüter** trad op in binnen- en buitenland, was regelmatig te horen op radio en televisie, soleerde bij vrijwel alle Nederlandse orkesten en grote oratoriumverenigingen en werkte mee aan festivals in Europa, Canada en de Verenigde Staten. Haar veelzijdige repertoire omvat werken uit de vroege barokperiode tot en met hedendaagse composities.

Ze zong de wereldpremière van de herontdekte cantate *Alcyone* van Maurice Ravel in Utrecht en Wenen, werkte mee aan de eerste uitvoering van de liederencyclus *Wie* van Peter-Jan Wagemans en was soliste in de liederen *Tres Gacelas* voor alt en kamerorkest van Antonio Chagas Rosa. Verder vertolkte zij de rol van Geneviève

in *Pelléas et Mélisande* van Debussy in de bewerking van de beroemde regisseur Peter Brook. Ook werken van Bach, Mozart, Stamitz en Diepenbrock en muziek van andere Nederlandse componisten zijn door Sylvia Schlüter uitgevoerd en op cd vastgelegd. Samen met pianist Rudolf Jansen bracht zij een cd uit met liederen van Brahms. Als hoofdvakdocent solozang was Sylvia Schlüter verbonden aan het Conservatorium te Rotterdam.

Theodora Geraets is naast een gelauwerd violiste, jurylid van belangrijke vioolconcoursen en hoofdvakdocente aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag. Ze studeerde in Amsterdam, New York, Düsseldorf en Londen bij Davina van Wely, Dorothy Delay, Rosa Fain en Kyung-Wha Chung en won de Max Rostal prijs, het Nationaal Vioolconcours Oscar Back, het Internationaal Aspen Vioolconcours (Colorado USA), de Juilliard Violin Competition in New York en de prestigieuze Nederlandse Muziekprijs.

Theodora Geraets was gedurende zes jaar eerste concertmeester van het Limburgs Symfonie Orkest in Maastricht, trad veelvuldig

op voor radio en televisie, nam cd's op voor Channel Classics, Ottavo en Sony en maakt deel uit van diverse ensembles. Theodora Geraets geeft concerten en masterclasses in Nederland, maar ook in Duitsland, Noorwegen, Portugal, Italië, Brazilië en Chili. Ze is verder adviseur en examiner van de Bangkok Symphony Music School en gastdocent aan de Rangsit University in Thailand.

Matthijs Verschoor trad op als solist in vele concertzalen in Nederland en daarbuiten in de meeste Europese landen. Al vroeg in zijn carrière was hij regelmatig te beluisteren op de radio. Hij heeft een aanzienlijk aantal cd's opgenomen met werken van Bach, Scarlatti, Beethoven, Korngold, Rachmaninov en Skrjabin.

Zijn spel wordt unaniem geprezen door de pers die hem 'een van de uitverkorenen' (*Luister*) en 'a superb pianist' (*Gramophone*) hebben genoemd. Met celliste Mayke Rademakers nam hij werken op van Bridge, De Falla, Rachmaninov en Sjostakovitsj. Recentelijk ontvingen zij van de Société Académique Arts-Sciences-Lettres in Parijs de zilveren medaille voor hun inzet voor de Franse muziek.

Matthijs Verschoor studeerde in Amsterdam en won verschillende beurzen die hem in staat stelden verder te studeren in Londen en Rome. Zijn leermeesters waren Bart Berman, Willem Brons en John Bingham. Zelf gaf hij masterclasses in Londen, Glasgow, Berlijn en Santiago de Compostella. Matthijs Verschoor is Steinway Artist sinds 2011.

Verantwoording

Al geruime tijd leefde bij mij het idee een klankdocument te maken rond Jan Stulen (1942-2017). Stulen nam in het Nederlandse muziekleven een belangrijke plaats in. Allereerst als dirigent, maar ook als begenadigd pedagoog en auteur. Ik leerde hem kennen in 1987, tijdens opnamen van het Radio Symfonie Orkest. Vanuit mijn jarenlange ervaring als programmamaker en regisseur op Radio 4 groeide de overtuiging dat hij een eigen cd-box verdient. Nu, bijna 35 jaar nadat ik voor het eerst met hem samenwerkte, is het zover.

Velen kennen Jan Stulen als dirigent van de tv-programma's *Jonge mensen op weg naar het concertpodium* en *Una Voce Particolare*. Bij deze uitgave ligt de nadruk echter op een andere kant van Stulen, die minstens zo belangrijk is. Stulen was dirigent van een opvallend breed repertoire. Dat aspect wordt met deze box onder de aandacht gebracht. Naast algemeen bekende composities is ook een selectie van minder gangbare werken opgenomen, waaronder Nederlandse muziek.

Een zoektocht in de radioarchieven van Beeld en Geluid leidde tot een grote hoeveelheid opnamen van de orkesten waarmee Stulen gewerkt heeft. Uit dit aanbod moest een keuze worden gemaakt. Bij mijn besluitvorming speelden diverse criteria een rol, zoals de uitvoering, de betekenis van de composities, de onderlinge samenhang van de gekozen werken en de opnamekwaliteit. Het resultaat biedt de luisteraar een programma dat door zijn verscheidenheid het belang van Stulen voor de Nederlandse muziekcultuur onderstreept.

Jan Stulen overleed op 22 juli 2017 op 75-jarige leeftijd tijdens een vakantie in Duitsland. Een belangrijk en kenmerkend deel van zijn muzikale erfenis is in deze uitgave opgenomen. Daarmee wil het een eerbetoon zijn aan een groot dirigent.

Okke Dijkhuizen, juni 2021

Introduction

The conductor and teacher Jan Stulen is one of the most striking musical personalities of the Netherlands. He is especially remembered by a wide audience for two popular television programmes, *Jonge mensen op weg naar het concertpodium* and *Una Voce Particolare*. No less important was his work for the radio, in particular with the Radio Orchestra and the Promenade Orchestra, ensembles which later merged to become the Netherlands Radio Symphony Orchestra.

Jan Stulen (1942-2017) was born in Amsterdam. As a student at what was then the Muzieklyceum of Amsterdam, he conducted his first public concert in 1961. From 1964-1970 he gained much experience at the Municipal Opera of Münster, initially as repetiteur, subsequently as conductor of large-scale theatrical productions, and finally as deputy director. Back in the Netherlands, Stulen was appointed conductor of the Dutch Ballet Orchestra and the Nederlands Dans Theater. In 1976 he moved to Dutch radio, where he conducted the various house orchestras. He was chief conductor of the WDR Rundfunkorchester (1986-1996) and the Deutsche Kammer Orchester Frankfurt am Main (1989-2000). He held the same post with the Netherlands Promenade Orchestra in Amsterdam (1998-2003). Likewise on Dutch soil, he was artistic adviser of Opera Forum and conductor and artistic adviser of L'Orchestra Particolare.

Besides these regular obligations Jan Stulen made numerous appearances as a guest conductor. In 1997 the State Philharmonic of Romania appointed him as first guest conductor, and from 1998 he enjoyed a productive collaboration with the Flanders Symphony Orchestra. Stulen conducted orchestras in many European countries, in Egypt, Thailand, Vietnam and South Korea, and was everywhere highly acclaimed. The *Westdeutsche Allgemeine Zeitung* wrote: "In Mahler's *Ninth Symphony* Jan Stulen and the Neue Philharmonie Westfalen were most persuasive with an impressive performance and superior orchestral playing". The Dutch

newspaper *Gooi- en Eemlander* was equally laudatory after a performance of the *St Matthew Passion* in the version of Robert Franz (1815-1892), a project realised in March 2016 in collaboration with the Stichting Laren Klassiek.

With Stulen the opera genre was also in capable hands, including successful productions of Bernstein's *Candide*, Mozart's *Die Zauberflöte*, Verdi's *Otello* and Britten's *The Rape of Lucretia*. Dutch music too did not escape his attention, for which reason the present CD box includes a disc exclusively devoted to music from the Netherlands.

As a teacher of orchestral conducting at the conservatories of Maastricht and Rotterdam, Jan Stulen coached many a young conductor. In Maastricht he was also artistic director from 1993-2002. He continued to teach until the end of his life, and it was on his initiative that the Young Conductors Award was founded in 2016. His conviction was: "In the first place you have to get students out of habits, most of them do too much for an orchestra. (...) The psychology of the rehearsal is learnt by experience: once bitten, twice shy."¹ It goes without saying that Stulen's wise words were the fruit of his own experience. "Be yourself, don't play a role and make sure you really have something to say. (...) If I look at my own profession, I think it has become too much a question of outward appearance."² The bass trombonist Wouter Iseger put it in these words: "I have seldom experienced such a sound and amiable conductor. A professional pur sang in a world in which many conductors are vain circus artists. (...) His lessons were unforgettable, and among various trombone groups if there was a bad conductor on the dais we invariably whispered: Can someone please send him to Jan Stulen?"

Such observations on Stulen's professionalism resound in his book *De Tao van het dirigeren*, in the opinion of fellow conductor Ed Spanjaard the best book on the subject ever published in the Netherlands. The psychology of working with members of the orchestra is an essential factor in Stulen's approach. In an interview from the 1980s he offers an example which appeals to the imagination; it concerns up and down bowing in the strings: "I prefer not to stand on authority. I don't always know for sure myself. In case of doubt you just try to find

out what sounds best. (...) But as a conductor you don't make music. I make sure that others can do so in the most favourable circumstances."³ Significant in this respect are the words of Dick Bakker, former chief conductor of the Metropole Orkest, upon the decease of Jan Stulen: "Jan was a most amiable person, and he knew how to inspire the musicians and to guide them effortlessly through the most difficult music. In swinging jazz or fusion he had an exceptional ability to allow the orchestra's big band the freedom to determine the timing itself, which is most unusual among classical conductors. He once said to me: 'the orchestra's wind players know precisely how this music should be played, so I let them get on with it'."⁴

The art of accompaniment, according to Stulen, is something quite distinct, and it is not without reason that he enjoyed great renown as a conductor in this field, including the International Vocal Competition Den Bosch and the International Franz Liszt Piano Competition in Utrecht. "It sometimes happens that a singer desires an interpretation which goes entirely against my own conviction. If this is what he or she wants, that's what we do. (...) I'm flexible, I can adapt quickly to the person with whom I must work. And I don't mind switching off my own ego. In such situations I have a subordinate role to play."⁵

- 1) Interview Ingrid Bocxe and Joep van Brederode, *Vriendenbulletin* (Friends' bulletin, publication of the Netherlands Promenade Orchestra), Vol. 5 No. 10, autumn 2003.
- 2) Interview Sander Grip, *Logeion* (professional organisation for communication), Vol. 28 No. 3, April 2016.
- 3) Interview NOS, 1983.
- 4) In memoriam Jan Stulen (newsletter Metropole Orkest), 22 July 2017.
- 5) Interview Claar Urbanus, *deKlank* (programme magazine of the Brabant Orchestra), Vol. 25 No. 1, September/October 2002.

Jan Stulen and Dutch music

Jan Stulen was a conductor with a wide-ranging repertoire. This was not without consequence for his involvement with orchestras, many of which specialise in particular fields, with occasional excursions into others. Such is the case with orchestras affiliated to Dutch broadcasting, some of which are represented in this CD edition.

In a period in which public broadcasting benefited from a favourable economic situation and prevailing views on culture dissemination – from 1945 to the early 1980s – several orchestras were maintained: the Netherlands Radio Philharmonic Orchestra and the Radio Orchestra for ‘major standard repertoire’, the Netherlands Radio Chamber Orchestra for smaller instrumentations, including from the late 1950s on many contemporary classical works, the Promenade Orchestra for the more popular-classical genre, and the Metropole Orkest for light music.

This situation changed from the 1980s. The Radio Orchestra and the Promenade Orchestra merged in 1985 to become the Netherlands Radio Symphony Orchestra. Fused again in 2005 with the Netherlands Radio Chamber Orchestra under the name Netherlands Radio Chamber Philharmonic, the ensemble was disbanded in 2013.

The many economy cuts as from the 1980s prompted the various broadcasting societies to review their orchestral policies. The repertoire of the Netherlands Radio Philharmonic Orchestra widened, light-classical works disappeared from very nearly all music stands and the share of contemporary compositions shrank. What remained was the considerable focus on unknown works, especially Dutch music, which for decades was a spearhead of orchestral broadcasting policy.

Since the year 2000, radio orchestra concerts are concentrated on four public venues: the AVROTROS Vrijdagconcerten [Friday concerts] at TivoliVredenburg Utrecht, the Saturday Matinee and Sunday Morning Concert in the Amsterdam Royal Concertgebouw, and further by issuing CDs.

The above circumstances were of influence on the career of Jan Stulen. A man of wide interests from his early days, he worked for many years in the Netherlands with all kinds of ensembles, and for part of his career he had no regular position with a Dutch orchestra. Here, the nature of a particular orchestra played a significant role.

In the case of the Nederlands Dans Theater, where he was musical director until 1976, he had to take the wishes of choreographers into account as well as the relatively small size of the Dutch Ballet Orchestra. Regarding the Promenade Orchestra, where Stulen was chief conductor from 1976-1985, and the Netherlands Radio Symphony Orchestra, where he swayed the baton from 1985-1992, programme policy was in principle a matter for the broadcasting societies, who wished to distinguish themselves from one another and from professional orchestras operating elsewhere. The 'house orchestras' were expected to play for all the societies, and while the latter took account of the profiles and preferences of their orchestras and conductors, the societies themselves had the last word.

In practice this meant that in performing Dutch music, Stulen, as chief of the Netherlands Radio Symphony Orchestra, devoted himself mainly to twentieth-century music in a moderately modern idiom. This included such composers as Hendrik Andriessen, Peter van Anrooy, Adriaan Bonsel, Henriëtte Bosmans, Alphons Diepenbrock, Sem Dresden, Rudi van Dijk, Hans Kox, Léon Orthel, Julius Röntgen, Willem Strietman, Alexander Voormolen and Daniël Wayenberg. In particular, he often conducted works by Andriessen, Diepenbrock and Bosmans. In the 1980s and '90s many of these composers were ageing or had died, and among the new generation some were considered passé. Younger Dutch figures, and composers in a more advanced idiom – represented in Stulen's hands by Will Eisma and Enrique Raxach – formed a minority in his broadcasting repertoire. It may well be that the societies took his preferences into account, since for more adventurous programmes they frequently engaged conductors such as Lucas Vis, David Porcelijn, Kenneth Montgomery and Richard Dufallo. Music from the Netherlands from before 1900 was represented at Stulen by, among others, Johannes Verhulst, a composer who sprinkled a fundamentally classical style with

a romantic-popular dressing. All the Dutch composers mentioned here illustrate the endeavour of the broadcasting societies as a whole to promote repertoire that was hardly performed elsewhere, if at all.

The solid and clearly audible classical basis of Verhulst is also the fundament of most of the works in this CD box that do not originate from the Netherlands. This scala of music from many countries and periods illustrates the flexible manner in which composers utilised this binding stylistic agent, and the extent to which Stulen was at ease with many variations on this theme. His collaboration in the television programmes *Jonge mensen op weg naar het concertpodium* and *Una Voce Particolare* are just two examples. A sincere love of good music was more important to him than questions of style.

This theme was also Stulen's point of departure in the Dutch music that he conducted in contexts other than the radio. The breadth of his work, and the number of radio and other Dutch orchestras he directed, is illustrated by his engagements with organisations and ensembles in the south of Holland. As artistic director of the Maastricht Conservatory he was responsible for opera class projects for which the conservatory collaborated with the drama school and the Limburg Symphony Orchestra.

He also took interest in developments in the wind band world. With the Brabant Orchestra he conducted light-classical and popular concerts, and music to silent films: while the film was shown, the orchestra played newly composed music, for example from the pen of Jo van den Booren.

Equally illustrative of Stulen's versatility and dislike of narrow-mindedness were his appearances from the late 1970s as a regular guest conductor of the Metropole Orkest, in which context he was considered on more than one occasion for the post of chief conductor. In 2002 he made a recording of Ferde Grofé's *Tabloid Suite* and *Grand Canyon Suite* and George Gershwin's *Piano Concerto*. These typical examples of 'symphonic jazz' are worthy of mention, the more so because few other Dutch conductors are so at home in this specific genre.

This CD box enhances the image of Jan Stulen as a conductor of predominantly popular music. In his interpretations he demonstrates that the classical style, including that of Schumann, Brahms, Arensky, Vaughan Williams, Martinů, Shostakovich, Ravel and Strietman, is essentially rooted in a style that requires a certain lightness of touch and orderliness, which must not lapse into pompous earnest. Tone colour was important to him, but always in the service of pulse and structure. Even at more tragic and strongly introvert moments his performances retained compactness, clarity and drive.

In his two very engaging and informative books on conducting (*De Tao van het dirigeren* and *Ten voeten uit...*) Stulen is keen to emphasise that a conductor can only master his craft by working through a wide repertoire, allowing the one genre to teach us something about the other. That lesson was the fruit of his own experience.

Emanuel Overbeeke

Willem Strietman on *Les Présages*

On the occasion of the radio premiere of *Les Présages* on 6 June 1988, Willem Strietman gave the following commentary:

“It is in fact already an old piece. I wrote the first version, which dates from 1951, for the singer Corry van Beckum, a fellow student at the conservatory during the war. After three performances I withdrew the score in the firm conviction that it would one day benefit from an extensive revision. This took place two years later. My interventions were so drastic that I very nearly created a new piece. The original verses from the collection *L'Amour fondé* were no longer appropriate. They were replaced by poems from the *Anthology 'Les Présages'* (thus the new title), likewise French versions of oriental wisdom, created by Sully-Prudhomme, José de Heredia and Franz Toussaint. Life, death, love, joy and resignation, these are the themes.

You will now hear the first performance by Sylvia Schlüter with the Radio Symfonie Orkest under Jan Stulen, an AVRO radio recording made recently on the instigation of the producer Pieter Prick. The original dedicatee of the revised edition is unfortunately not here to witness it, for Corry van Beckum died in 1978. It is to her memory that I dedicate the new score.”

Eduard de Boer on *Blauwvingers*

“The title refers to the story of the ‘Zwolsche Blauwvingers’ [the blue fingers of Zwolle], a tale about the inhabitants of Kampen, who once upon a time purchased a carillon from the town of Zwolle and paid the entire sum in five-cent coins.

‘I lived in Kampen for much of my school days. When I was a student at the Utrecht Conservatory, the Zwolle Symphony Orchestra, a good amateur ensemble, asked me in 1981 to write a composition, and *Blauwvingers* – which by the way is not programmatic – was the result.

At that time, as a student of composition I examined ways in which musical structures could be combined, for instance the sonata form and the four-movement symphonic form, and it is this principle which I employed in *Blauwvingers*. Written in several movements, the sonata form of the first is at the same time the exposition of the whole. The third movement is the recapitulation of this, while the customary development section is replaced by a Waltz. The title ‘Wals ’81’ refers to discussions which I had at the time with fellow composition students, most of whom were of the opinion that ‘it’s not done in 1981 to write a waltz in triple time, and certainly not in A major’.

The Zwolle Symphony Orchestra gave a successful premiere on 22 March 1983 under Wim Baarens. They had worked hard and with dedication, nearly to the point of getting blue fingers. The work was subsequently performed by a number of regional orchestras, and in 1985 the Netherlands Radio Philharmonic Orchestra under Jan Stulen made a studio recording which is included in this edition.”

Robert Schumann 1810-1856**Symphony No. 1 in B flat major, Op. 38 'Spring' (1841) 27:43**

1	Andante un poco maestoso	9:32
2	Larghetto	5:51
3	Scherzo. Molto vivace	5:29
4	Allegro animato e grazioso	6:51

Netherlands Radio Symphony Orchestra

TROS 09/04/1989 LIVE RECORDING SONESTA KOEPELZAAL AMSTERDAM

Johannes Brahms 1833-1897**Serenade No. 1 in D major, Op. 11 (1858) 44:37**

5	Allegro molto	10:19
6	Scherzo. Allegro non troppo – Trio. Poco più moto	7:32
7	Adagio non troppo	13:59
8	Menuetto I – Menuetto II	4:10
9	Scherzo. Allegro – Trio	2:42
10	Rondo. Allegro	5:44

Netherlands Radio Symphony Orchestra

VOO 26/10/1985 LIVE RECORDING VARA STUDIO I HILVERSUM

César Franck 1822-1890

- 1 **Les Djinns, Op. 12** (1884) **13:00**
Poème symphonique pour piano et orchestre
Matthijs Verschoor piano
Netherlands Radio Symphony Orchestra
 EO 03/07/1987 STUDIO RECORDING HILVERSUM

Rudi Stephan 1887-1915

- 2 **Musik für Geige und Orchester** (1911, rev. 1913) **16:16**
Theodora Geraets violin
Netherlands Radio Symphony Orchestra
 EO 09 & 10/06/1994 STUDIO RECORDING HILVERSUM

Willem Strietman 1918-2001

- Les Présages** (1986)* **22:24**
Six chants occidentales-orientales: pour (mezzo) soprano ou baryton et orchestre
- 3 Solitude (Andante espressivo) 7:15
 4 Aux Courtisanes (Giocoso) 0:55
 5 Le Rossignol (Andante con espressivo) 3:45
 6 Le Mirage (Lento) 2:36
 7 La Joie (Allegro) 1:45
 8 Hymne au Feu (Tranquillo espressivo) 6:08
- Sylvia Schlüter** alto-mezzo
Netherlands Radio Symphony Orchestra
 AVRO 12/02/1988 STUDIO RECORDING HILVERSUM

Maurice Ravel 1875-1937

	Piano Concerto in G major (1929-31)	22:20
9	Allegramente	8:57
10	Adagio assai	8:55
11	Presto	4:28
	Matthijs Verschoor piano	
	Netherlands Radio Symphony Orchestra	
	EO 22/08/1991 STUDIO RECORDING HILVERSUM	

Paul Dukas 1865-1935 (orchestration **Willem Strietman**, 1992)

12	Prélude élégiaque sur le nom de Haydn (1909)	4:54
	Netherlands Radio Symphony Orchestra	
	AVRO 25/03/1993 STUDIO RECORDING HILVERSUM	

*CD premiere

Johannes Verhulst 1816-1891

- 1 **Overture in C minor** (1838) **11:48**
Netherlands Radio Symphonic Orchestra
NOS 03/06/1994 RECORDING MUZIEKCENTRUM VREDENBURG UTRECHT

Johan Wagenaar 1862-1941

- 2 **Saul and David, Op. 24** (1906) **12:55**
Tone poem for orchestra in response to Rembrandt's painting
Netherlands Radio Philharmonic Orchestra
VPRO 05/09/1979 STUDIO RECORDING HILVERSUM

Hendrik Andriessen 1892-1981

- 3 **Symphonic Etude** (1952) **9:54**
Netherlands Radio Philharmonic Orchestra
VPRO 05/09/1979 STUDIO RECORDING HILVERSUM

Hans Kox 1930-2019

- Symphony No. 2** (1966)* **24:26**
- 4 Adagio-Allegro molto-Adagio-Allegro molto 8:55
5 Lento-Allegro scherzando-Lento 8:43
6 Allegro marcato-Sempre allegro-Grave 6:47
Netherlands Radio Philharmonic Orchestra
AVRO 20/09/1985 STUDIO RECORDING HILVERSUM

Eduard de Boer born 1957

Blauwvingers: fantasy for orchestra, Op. 8 (1981)*	18:07
7 Expositie <i>attaca</i> :	6:03
8 Waltz '81	3:17
9 Recapitulation with Glockenspiel	8:53
Netherlands Radio Philharmonic Orchestra	
AVRO 20/09/1985 STUDIO RECORDING HILVERSUM	

*CD premiere

Alexander Glazunov 1865-1936**Symphony No. 5 in B flat major, Op. 55** (1895)**33:39**

1	Moderato maestoso – Allegro	12:03
2	Scherzo. Moderato	4:51
3	Andante	9:35
4	Allegro maestoso	7:13

Netherlands Radio Philharmonic Orchestra

TROS 30/01/1980 STUDIO RECORDING HILVERSUM

Bohuslav Martinů 1890-1959**Symphony No. 4, H305** (1945)**36:53**

5	Poco moderato	7:50
6	Scherzo. Allegro vivo. Trio. Moderato	9:40
7	Largo	12:20
8	Poco allegro	7:12

Netherlands Radio Symphony Orchestra

VOO 22/10/1988 LIVE RECORDING MUZIEKCENTRUM VREDENBURG UTRECHT

Samuel Barber 1910-1981

- 1 **Overture to The School for Scandal, Op. 12** (1931-33) **9:36**
Netherlands Radio Symphony Orchestra
 EO 28/01/1987 STUDIO RECORDING HILVERSUM

Edward Elgar 1857-1934

- Serenade for strings in E minor, Op. 20** (1888-92) **12:19**
 2 Allegro piacevole 3:40
 3 Larghetto 5:46
 4 Allegretto 2:53
Promenade Orchestra
 AVRO 17/05/1983 STUDIO RECORDING HILVERSUM

Frederick Delius 1862-1934

- 5 **Interlude: The Walk to the Paradise Garden** **10:10**
 from: *A Village Romeo and Juliet* (1900-01)
Netherlands Radio Symphony Orchestra
 AVRO 14/04/1990 LIVE RECORDING DE OOSTERPOORT GRONINGEN

Ralph Vaughan Williams 1872-1958

- Symphony No. 5 in D major** (1938-43, rev. 1951) **37:17**
 6 Preludio. Moderato 11:32
 7 Scherzo. Presto 6:04
 8 Romanza. Lento 10:16
 9 Passacaglia. Moderato 9:25
Netherlands Radio Symphony Orchestra
 VPRO 30/11 & 01/12/1989 STUDIO RECORDING HILVERSUM

Anton Arensky 1861-1906

- 1 **Variations on a Theme by Tchaikovsky, Op. 35a (1894)** **13:52**
Netherlands Radio Symphony Orchestra
NCRV 24/04/1985 STUDIO RECORDING HILVERSUM

Dmitri Shostakovich 1906-1975

- Symphony No. 5 in D minor, Op. 67 (1937)** **52:37**
2 Moderato – Allegro non troppo 19:18
3 Allegretto 5:12
4 Largo 16:11
5 Allegro non troppo 11:56
Netherlands Radio Symphony Orchestra
VOO 01/04/1990 LIVE RECORDING MUZIEKCENTRUM VREDENBURG UTRECHT

The Orchestras

The **Promenade Orchestra** was founded in October 1949 to provide broadcasts on Radio Herrijzend Nederland. The repertoire ranged from light-classical to operetta. From 1968 the ensemble alternated with the Radio Orchestra in accompanying the television programme *Jonge mensen op weg naar het concertpodium*. Jan Stulen, who made his debut with the Promenade Orchestra in 1971, was appointed chief conductor in 1974. The orchestra provided the music for the television series *Hollands glorie* (1976), *De zevensprong* (1982) and *Willem van Oranje* (1984). Economy cuts in 1985 led to a merger with the Radio Orchestra under the name Netherlands Radio Symphony Orchestra.

The **Netherlands Radio Philharmonic Orchestra** was set up jointly by the radio broadcasting societies in 1945, and it continues to play an indispensable role in the musical life of the Netherlands. Besides the classical symphonic repertoire, the ensemble performs more contemporary music than any other Dutch symphony orchestra; in most cases this concerns premieres of works commissioned by the radio series NTR Saturday Matinee and AVROTROS Friday concerts. In 2014 the orchestra received the Dutch Edison Classical Music Award, and in 2017 the Concertgebouw Prize (together with the Netherlands Radio Choir). On 1 September 2019 the American Karina Canellakis was appointed chief conductor.

The **Radio Symphony Orchestra** came into being when the Promenade Orchestra and the Radio Orchestra merged in 1985. The ensemble is a division of the Muziekcentrum van de Omroep and operates in close cooperation with the music departments of the various broadcasting societies. The orchestra has appeared in the Saturday Matinee, the Sunday Morning Concert, the TivoliVredenburg Friday concerts and at many other venues. In the twenty years of its existence it has performed under five chief conductors and regular guest conductors of national and international stature. In 2005 it merged with the Netherlands Radio Chamber Orchestra under the name Netherlands Radio Chamber Philharmonic.

The Soloists

The alto-mezzo **Sylvia Schlüter** performed in the Netherlands and abroad, broadcast regularly on radio and television, was a soloist with nearly all the Dutch orchestras and major oratorio societies, and appeared at festivals in Europe, Canada and the USA. Her repertoire ranges from early Baroque to contemporary works.

She performed the world premiere of the rediscovered cantata *Alcyone* by Maurice Ravel in Utrecht and Vienna, took part in the first performance of the song cycle *Wie* by Peter-Jan Wagemans, and was the soloist in the *Tres Gacelas* songs for alto and chamber orchestra by Antonio Chagas Rosa.

Sylvia Schlüter also sang the role of Geneviève in Debussy's *Pelléas et Mélisande* in the version of the celebrated producer Peter Brook. She sang and recorded music by Bach, Mozart, Stamitz and Diepenbrock, and works by other Dutch composers. With the pianist Rudolf Jansen she made a CD with songs by Brahms. She taught voice at the Rotterdam Conservatory.

The acclaimed violinist **Theodora Geraets** adjudicates at leading violin competitions and teaches at the Royal Conservatory of The Hague. She studied in Amsterdam, New York, Düsseldorf and London successively with Davina van Wely, Dorothy Delay, Rosa Fain and Kyung-Wha Chung, and won among others the Max Rostal Prize, the National Oscar Back Violin Competition, the International Aspen Violin Competition (Colorado USA), the Juilliard Violin Competition in New York and the prestigious Netherlands Music Prize.

Theodora Geraets was for six years first concertmaster of the Limburg Symphony Orchestra in Maastricht, made frequent

appearances on radio and television, recorded for labels including Channel Classics, Ottavo and Sony, and is a member of various ensembles. She gives concerts and masterclasses in the Netherlands, and in Germany, Norway, Portugal, Italy, Brazil and Chile. She is also adviser and examiner at the Bangkok Symphony Music School and guest teacher at Rangsit University in Thailand.

Matthijs Verschoor appeared as a soloist in many Dutch concert halls and in most European countries. Early in his career he was already heard regularly on the radio. He has recorded a considerable number of CDs with music by Bach, Scarlatti, Beethoven, Korngold, Rachmaninoff and Skryabin.

His playing is unanimously acclaimed by the press, who have described him as 'one of the chosen ones' (*Luister magazine*) and 'a superb pianist' (*The Gramophone*). With the cellist Mayke Rademakers he recorded music by Bridge, De Falla, Rachmaninoff and Shostakovich. They recently received the silver medal of the Société Academique Arts-Sciences-Lettres in Paris for their commitment to French music.

Matthijs Verschoor studied in Amsterdam and won various grants which enabled him to pursue his studies in London and Rome. His teachers were Bart Berman, Willem Brons and John Bingham. He has himself given masterclasses in London, Glasgow, Berlin and Santiago de Compostella, and he has been a Steinway Artist since 2011.

Editor's note

For some time now I have thought about compiling a documentary recording focussing on Jan Stulen (1942-2017). Stulen occupied a prominent place in the musical life of the Netherlands. Primarily as a conductor, but also as a gifted teacher and an author. I first made his acquaintance in 1987 during recordings of the Netherlands Radio Symphony Orchestra. Through my many years' experience as a programmer and producer for Dutch classical radio I became increasingly convinced that Jan Stulen deserved to have his own CD box. And now, nearly 35 years since I first worked with him, my plan has come to fruition.

Many know Jan Stulen from the TV programs *Jonge mensen op weg naar het concertpodium* [Young people on the way to the concert stage] and *Una Voce Particolare* [A Special Voice]. The present publication, however, focusses on another aspect of no less importance. Stulen had a remarkably wide-ranging repertoire at his command, and it is this which comes to the fore in the present issue. Besides generally familiar compositions, a selection has been made of works not commonly performed, including music from the Netherlands.

Investigation of the Sound and Vision radio archives in Hilversum brought a large quantity of orchestral recordings under Stulen to light. Choices had to be made, and in doing so a number of criteria have played a role, including the performance, the significance of the compositions, the mutual cohesion of the selected pieces and the quality of the recordings. The result offers the listener a programme which, through its impressive diversity, underlines the importance of Jan Stulen for the musical culture of the Netherlands.

Jan Stulen died on 22 July 2017 at the age of seventy-five during a holiday in Germany. An important and characteristic part of his musical legacy is preserved in this edition. May it serve as a homage to a great conductor.

Okke Dijkhuizen, June 2021

Boekuitgaven van Jan Stulen / Publications by Jan Stulen

Gedurende de ontwikkeling van deze cd-box is tevens een start gemaakt met de uitgave van een derde boek van Jan Stulen. Het manuscript met de titel *De Klankspiegel* dat in 2017 voltooid werd, zal verschijnen in een Engelse vertaling als *The Sound Mirror*.

Voor meer informatie wende men zich tot aimeevandelden@gmail.com.

Zie ook: www.aimeevandelden.nl.

During production of this CD box preparations have begun for the publication of a third book by Jan Stulen. The manuscript entitled *De Klankspiegel*, completed in 2017, is to be issued in an English translation as *The Sound Mirror*.

For further information please contact aimeevandelden@gmail.com.

See also: www.aimeevandelden.nl.

De volgende titels werden eerder gepubliceerd: | The following titles appeared earlier:

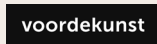
Beeldverantwoording / Illustrations

collectie Jan Stulen	4, 26, 29
Nederlands Fotomuseum	15
Nederlandse Omroep Stichting (NOS)	38
Constant Notten	50

De foto's tonen: Jan Stulen thuis in Amsterdam (1954), tijdens een repetitie met het Nederlands Promenade Orkest (1999), bij zijn eerste aanstelling in Münster, Duitsland (1966), met zijn moeder Antonia Stulen-van Westering aan de piano (1954), aan het werk in Hilversum (ca. 1980), tijdens een feestje met de directieklas van het Maastrichts Conservatorium (2012) / *On the photo's: Jan Stulen at home in Amsterdam (1954), rehearsal with the Netherlands Promenade Orchestra (1999), at his first appointment in Münster, Germany (1966), with his mother Antonia Stulen-van Westering at the piano (1954), at work in Hilversum (c. 1980), during a party with the conducting class of the Maastricht Conservatory (2012).*

Met dank aan / With thanks to

Deze cd-uitgave kwam tot stand dankzij de medewerking van het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid, Stichting Omroep Muziek, de zendgemachtigden AVRO, EO, NCRV, NOS, TROS, VERONICA, VPRO, het platform Voordekunst, het Prins Bernhard Cultuurfonds en alle overige personen of instanties die deze uitgave mede mogelijk hebben gemaakt. / *This CD production was made possible thanks to the cooperation of the Netherlands Institute for Sound and Vision, Stichting Omroep Muziek, the broadcasting societies AVRO, EO, NCRV, NOS, TROS, VERONICA, VPRO, the platform Voordekunst, the Prins Bernhard Cultuurfonds and all other persons or organizations who have made this publication possible.*

Met dank aan alle donateurs van de crowdfunding bij Voordekunst, in het bijzonder de volgende personen / *Thanks to all donors of the crowdfunding at Voordekunst, in particular the following people:*

*Nicole Garcia-Stulen
Michiel Bontenbal
Frank Adams
Robbert van der Lek*

*Dick Bakker
Mea & Warner ten Kate-van Delden
Annett Andriesen & Edwin Rutten
BLM Accountants & Adviseurs, Veldhoven*

Speciale dank aan / Special thanks to: Dennis Hekker, Herman van Geemen, Lillian Smit (Beeld en Geluid), Marco van Es, Jan Jaap Kassies (Stichting Omroep Muziek), Jacqueline Schlappi (Replifact Media), Steven Wielink (Excellent Recordings), Ewout Boers (Effusion), Aimée van Delden, Anje de Heer, Emanuel Overbeeke, Jan Smelik, Lourens Stuifbergen, Stephen Taylor.

colofon / colophon

montage & mastering / <i>editing & mastering</i>	Steven Wielink
redactie & samenstelling / <i>editing</i>	Okke Dijkhuizen, Lourens Stuifbergen
tekstredactie / <i>text editing</i>	Anje de Heer
Engelse vertaling / <i>English translation</i>	Stephen Taylor
coverfoto / <i>cover photo</i>	Kors van Bennekom
vormgeving / <i>graphic design</i>	Ewout Boers, Jan Smelik
drukwerk & productie cd's / <i>printing & CD production</i>	Replifact Media B.V., Bladel
uitvoerend producent & uitgever / <i>executive producer & publisher</i>	© 2021 DOCU Muziekproductie, Culemborg (NL) www.documuziekproductie.nl DOCUMENT DOC 202102

DOCUMENT is een cd-label dat in 2008 is gestart door Okke Dijkhuizen. Doel van dit label is het documenteren van onbekende componisten, onbekend repertoire en bijzondere opnamen. Het is een bundeling van alle kennis en ervaring uit de actieve periode van Okke Dijkhuizen als programmamaker op Radio 4. De hoofdaccenten binnen de catalogus worden gevormd door orgel-, orkest- en kamermuziek, waaronder onbekend Nederlands repertoire.

DOCUMENT is a CD label established in 2008 by Okke Dijkhuizen, Culemborg, The Netherlands. The label aims to document unknown composers and repertoire, and exceptional recordings. It reflects the vast experience and expertise acquired by Okke Dijkhuizen, and all that he achieved during his career as a radio programme maker from 1985 to 2004. The catalogue is devoted particularly to organ, orchestra and chamber music, and features hitherto unknown Dutch repertoire.

© 2021 DOCU Muziekproductie, Culemborg (NL)

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, door middel van druk, fotokopieën, geautomatiseerde gegevensbestanden of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. / *All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise without prior written permission from the publisher.*

Disclaimer

Ondanks zeer zorgvuldige naspeuringen is het niet altijd gelukt rechthebbenden voor het gebruik van materiaal voor deze uitgave te achterhalen. Zij kunnen hierover zo nodig contact opnemen met de uitgever. / *Despite painstaking research it has not proved possible to contact all claimants concerning material in this issue. Persons who believe they have rights to assert are requested to contact the publisher.*